

TYÖELÄKE 3 | 2012

LIITE

LIITTEEN JULKAISEVAT
ELÄKETURVAKESKUS JA
TYÖELÄKEVAKUUTTAJAT TELA

 Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

s. 2 Maailmantaloudessa kriisien ja kriisinhallinnan vuosi

s. 3 Työeläkelaitosten avainluvut vuodelta 2011

s. 4 Sijoitustuottojen turvaaminen tärkeää eläkevarojen kannalta

s. 6 Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätösluvut 2011

s. 8 Sanastoa

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot 2011

Työeläkesijoituksissa selvittiin vähäisillä tappioilla

Maailmantaloudessa kriisien ja kriisinhallinnan vuosi

Reijo Vanne, johtaja, Tela | Maria Rissanen, analyytikko, Tela

Kahden hyvän vuoden jälkeen rahoitusmarkkinoilla otettiin vastaan vuoden 2008 markkinakriisin jälkijärjestys. Järjestyksen keskus oli tällä kertaa Etelä-Euroopan maiden valtiontaloudessa. Huono taloudenhoito johti valtioiden luottoluokitusten alenemiseen sekä eurooppalaisiin ja Kansainvälisen valuuttarahaston mukanaolon myötä globaaleihin tukitoimiin.

Euroopan valtiontaloudet eivät olleet vuoden ainoa kriisipesäke. Alkuvuonna Pohjois-Afrikan arabimaissa kuohui. Maaliskuussa tsunami iski Japaniin, ja sitä seurasi ydinvoimalaonnettomuus. Vuoden edetessä saatiin todisteita maailmantalouden kasvun hidastumisesta. Yhdysvaltoja puolestaan vaivasivat pitkittyneet velkakattoneuvottelut, luottoluokituksen lasku ja talouskasvun pohjan epävarmuus.

Haasteita lähdettiin ratkomaan niin keskuspankkien kuin valtioidenkin toimesta. Keskuspan-

kit jatkoivat elvyttävää rahapolitiikkaa pitämällä ohjauskorot erittäin alhaisilla tasoilla ja toteuttamalla niin sanotusti epätavanomaista rahapolitiikkaa. Euroopan keskuspankin toimet sisälsivät arvopapereiden osto-ohjelmat jälkimarkkinoilla sekä pitkän rahoituksen välittämisen pankkisektorille. Säästökuureilla olevat valtiot puolestaan kiristivät talouspolitiikkaansa, jotta alijäämät saataisiin kuriin.

Sijoitusvuosi 2011 muodostuikin vaikeaksi. Tilinpäätösten yhteenvetotarkastelussa mukana olevien työeläkevarojen markkina-arvo supistui 135 miljardista eurosta 132 miljardiin euroon vuoden 2011 aikana. Työeläkevarojen määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen aleni 77 prosentista 71 prosenttiin.

Osakemarkkinoiden alkuvuoden hyvä vire katkesi loppukesällä euroalueen reunamaiden velkaongelmaan. Osakemarkkinoiden heikkous jatkui loppuvuoden ajan. Yhdysvaltain osakein-

deksi nousi kuitenkin kaksi prosenttia vuoden aikana. Euroopassa puolestaan sukellettiin (-9 %) ja Suomen osakemarkkinoilla vieläkin enemmän (-25 %).

Hyvien, turvallisiksi koettujen valtionlainojen – kuten Yhdysvaltain ja Saksan lainojen – korkotaso laski erittäin alhaiselle tasolle. Näiden valtioiden korot kymmenen vuoden lainoihin asti olivat kahden prosentin alapuolella vuoden lopussa. Velkakriisin ytimessä olevien maiden korkotaso sen sijaan nousi, ja veti mukanaan korkoerot ongelmamaiden ja luottamusta omaavien maiden välillä ennätyskorkeiksi.

Epäluulo Eurooppaa kohtaan heikensi yhteisvaluuttaa hieman yli 2 prosenttia suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Arabimaiden kuohunta ja talouskasvun heikkeneminen laskivat öljyn hintaa. Kulta puolestaan menestyi hyvin, kun riskillisemmistä kohteista irrotettuja varoja kohdennettiin uudelleen.

Osakkeiden osuus supistui

Noteerattujen osakkeiden osuus kaikista työeläkesijoituksista supistui 37 prosentista 29 prosenttiin vuoden 2011 aikana. Työeläkeyhtiöissä osakesijoitusten osuus supistui keskimäärin noin kymmenen prosenttiyksikköä riskin mukaan luokitetussa jakaumassa. Julkisten alojen työeläkevakuuttajien sijoituksissa osakkeiden vastaava osuus supistui vain noin viisi prosenttiyksikköä.

Vuoden lopussa osakeriski oli yhtiöillä selvästi pienempi kuin julkisten alojen vakuuttajilla. Yhtiöiden väliset erot sen sijaan supistuivat hieman vuoden aikana tässä suhteessa.

Kaikkien muiden korkosijoitusten kuin TyEL-takaisinlainojen osuudet kasvoivat. Korkosijoitusten osuus kasvoi 43:sta 50 prosenttiin, vaikka takaisinlainojen osuus supistui noin prosenttiyksikköä. Takaisinlainojen osuus ei siis lähtenyt kasvuun, kuten tapahtui rahoitusmarkkinakriisin ensimmäisessä aallossa 2008.

Yhtiöiden sijoitusvarojen kohdentumiseroja voi luonnehtia myös niin, että Varmalla on vähiten korkosijoituksia, mutta sen sijaan eniten hedge-rahastosijoituksia ja niin, että Eläke-Fennilla on vähiten osakesijoituksia, mutta sen sijaan toiseksi eniten hedge-rahastosijoituksia.

Työeläkesijoitusten keskituotto -2,7 prosenttia

Yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoitusten keskituotto oli -2,7 prosenttia sitoutuneelle pääomalle vuonna 2011. Parhaiten tuottivat kiinteistösijoitukset, joiden tuotto oli 6,6 prosenttia. Korkosijoitusten keskituotto oli 2,6 prosenttia. Positiivisia tuottoja tuli myös noteeraamattomista osakkeista, pääomasijoitus- ja hedge-rahastoista.

Noteeratut osakkeet sen sijaan tuottivat tap-

piota, kuten osakeindeksien kehityksestäkin on pääteltävissä. Esimerkiksi työeläkeyhtiöiden no-
teerattujen osakkeiden keskituotto oli noin -18
prosenttia.

Parhaisiin sijoitustuottoihin ylsivät Eläke-
Fennia (-1,6 %) ja Keva (-1,7 %). Ensimmäinen
tuottoetu perustui muuta alempaan osakkeiden
osuuteen ja jälkimmäisen muuta parempaan osa-
kesijoitusten tuottoon, jossa osatekijänä lienee
muuta alempi kumulaisten osakkeiden osuus.
Tämän lisäksi kumpikin sai korkosijoituksistaan
kohtalaisen tuoton.

Vaikka kulunut vuosi kuului huonoihin tuotto-
vuosiin, yksityisalojen työeläkesijoitusten nimel-
linen keskituotto vuosilta 1997–2011 oli 5,5 pro-

senttia vuodessa eli kuluttajahintojen nousulla
vähennettynä (reaalisesti) 3,7 prosenttia. Vuoden
1997 alussa voimaan tullut sääntely mahdollisti ai-
kaisempaa tuottohakuisemman ja samalla riskipi-
toisemman sijoittamisen yksityisaloilla.

Vakavaraisuus pysyi hyvänä

Työeläkevakuutusyhtiöillä oli vuoden 2011 lopussa
toimintapääomaa eli sijoitusriskipuskuria noin 22
prosenttia vastuuvälästä, kun tämä suhdeluksi eli
vakavaraisuusaste oli noin 29 prosenttia vuotta ai-
emmin. Tästä huolimatta toimintapääoman suhde
sijoitusten riskillisyydestä riippuvaan vakavarai-
suusrajaan kasvoi hieman. Yhtiöt siis vähensivät

sijoitusriskiä enemmän kuin niiden riskinkanto-
kyky heikkeni. Toimintapääoman suhde vakava-
raisuusrajaan eli riskiperusteinen vakavaraisuus-
asema nousi yhtiöillä vuoden aikana keskimäärin
2,5:stä 2,6:een.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen keskimääräinen
vakavaraisuusaste ja myös riskiperusteinen va-
kavaraisuusaste alenivat vuoden aikana. Kes-
kimäärin eläkesäätiöiden ja -kassojen vakavarai-
suusaste oli 31 prosenttia ja vakavaraisuusasema
3,2, joten ne olivat edelleen keskimäärin korkeam-
mat kuin yhtiöillä. Säätiöiden ja kassojen hajon-
ta vakavaraisuuden suhteen oli kuitenkin erittäin
suurta, ja vuoden lopulla yksi eläkekassa asetet-
tiin selvitystilaan alhaisen vakavaraisuuden takia.

Työeläkelaitosten avainlukuja vuodelta 2011

	Yhtiöt (TyEL, YEL)	Säätiöt (TyEL)	Kassat (TyEL, YEL)	MEK (MEL)	MELA (MYEL)	VK/ VER (VaEL)	Keva (KuEL)	KKR (KiEL)	Yhteensä
Vakuutetut (lkm)	1 791 564	17 781	33 408	7 560	78 459 (1)	160 000	509 000	18 663	2 616 435
Eläkkeensaajat (lkm) *	1 018 543	19 084	25 876	8 754	146 928	350 000	349 000	23 940	1 942 125
Tulot milj. €									
Maksutulo **	11 461,8	213,8	266,7	55,1	163,5	1 609,1	4 545,2	167,1	18 482,3
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpito-arvoin	-234,8	50,2	61,4	17,0	1,6	191,1	-486,3	2,5	-397,3
Yhteensä	11 227,0	264,0	328,1	72,1	165,1	1 800,2	4 058,9	169,6	18 085,0
Kulut milj. €									
Eläkemeno// Maksetut eläkkeet ***	11 124,4	243,0	271,8	129,8	771,9 (2)	3 800,4	3 524,3	148,0	20 013,6
Kokonaisliikekulut ****	387,5	5,4	7,8	7,2	15,9	29,5	48,3	5,3	506,9
Yhteensä	11 512,0	248,4	279,6	137,0	787,8	3 829,9	3 572,6	153,3	20 520,5
Varat ja vastuut									
Vastuuvälkä milj. €	75 133,9	2 268,6	2 350,4	658,8	44,0 (1, 3)	-	-	-	80 455,7
Sijoitusomaisuus milj. € käypä arvo	81 842,9	2 394,5	2 477,6	740,6	164,6 (2)	13 736,0	29 568,4	932,0	131 856,7
Sijoitusjakauma %									
Kiinteistöt	13,9	9,1	23,8	31,8	17,2	0,0	8,1	17,0	11,4
Osakkeet****	38,5	35,5	34,0	51,4	33,1	43,3	44,6	37,1	40,3
Korkosijoitukset	47,6	55,4	42,1	16,8	49,7	56,7	47,3	45,9	48,3
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sijoitusten nettotuotto käypä arvo %	-2,9	-5,3	-4,3	-2,0	-3,0	-2,3	-1,7	-4,3	-2,7
Sijoitusten tuotot käyvin arvoin milj. €	-2 494,7	-135,1	-112,7	-15,0	-5,2	-324,9	-486,3	-38,6	-3612,6
Toimintapääoma milj. €	15 106,3	601,0	628,4	200,2	-	-	-	-	-
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa milj. €	12 223,2	518,5	544,7	177,1	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste, %	21,8	30,4	31,3	36,1	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste ilman välikaisia huojennuksia vuosille 2008-2012, %	17,0	25,2	26,0	30,7	-	-	-	-	-

* Eläkkeensaaja voi saada eläkettä useammasta eläkelaitoksesta

** Maksutulon ei sisälly valtion budjetista kustannettavaa osuutta. YEL:n osalta 57,7 milj. €, MYEL:n 529,8 milj. €, MEL:n 51,5 milj. € ja VaEL:n 2 264,0 milj. €.

*** Sisältää TVR-maksun muiden kuin Kevan ja KKR:n osalta (Kevalla ja KKR:lla maksutulossa)

**** Ei sisällä sijoitustoiminnan kuluja

***** Sisältää muut/vaihtoehtoiset sijoitukset

1) Sisältää myös apurahansaajat

2) Sisältää muutakin kuin MYEL:n

3) Vain MYEL:n osalta

Vakavaraisuussäntely muuttuu ensi vuoden alussa

Sijoitustuottojen turvaaminen tärkeää eläkevarojen kannalta

Yksityisen sektorin työeläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vakavaraisuussäntely muuttuu ensi vuoden alusta lukien. Tuolloin päättyy neljä vuotta voimassa olleen määräaikaisen säntelyn soveltaminen.

Vuoden 2008 kansainvälisen rahoitusmarkkinakriisin vuoksi työeläkelaitoksille säädettiin määräaikaisesti muutoksia vakavaraisuussäätelyyn. Säännöksillä vahvistettiin työeläkelaitosten vakavaraisuutta, jotta eläkelaitokset voivat silloin vallinneessa epävarmassakin taloustilanteessa harjoittaa tehokasta ja pitkän aikavälin tavoitteita toteuttavaa sijoitustoimintaa.

Alun perin laki oli tarkoitettu olemaan voimassa vuoden 2010 loppuun, mutta sen voimassaoloa jatkettiin myöhemmin kahdella vuodella vuoden 2012 loppuun saakka. Määräaikaislain avulla eläkelaitosten vakavaraisuus saavutti nopeasti uudeleen ennen kriisiä olleen tason. Tätä auttoivat tietyt myös vuoden 2010 hyvät sijoitustuotot. Vuosi 2011 sen sijaan on ollut heikompien tuottojen aikaa ja jälkikäteen on voitu olla tyytyväisiä siihen, että määräaikaislain voimassaoloa päätettiin aikanaan jatkaa.

Määräaikaislaki antoi aikaa valmistella uutta, pysyvää vakavaraisuussäätelyä. Sen selvittäminen, tarvitaanko kokonaan uutta säätelyä, aloitettiin heti keväällä 2009 ja uusien vakavarai-

” Ilman hallittua riskinottoa ei kuitenkaan voida saada sijoitustuottoja ”

suussäännösten suunnittelutyötä on tehty useassa työryhmässä. Parhaillaan on eduskunnan käsiteltävänä hallituksen esitys, jossa on ehdotettu pysyviä muutoksia lakiin ensi vuoden alusta lukien.

Määräaikaislain päättyminen pienentää toimintapääomia

Yksi määräaikaislain muutoksista oli se, että eläkelaitosten toimintapääomia kasvatettiin. Tämä toteutettiin niin, että osa tasausvastuusta rinnastettiin toimintapääomiin. Tasausvastuu on ensisijaisesti jakojärjestelmän eli yhteisesti kustannettavan eläkemenon puskurierä. Suomen liittyttyä Euroopan rahaliittoon tätä erää on pidetty suurempana kuin vuosittain kustannettavien eläkemenojen puskurointi edellyttäisi ja tätä niin sanottua Emu-puskuria on nyt rinnastettu eläkelaitosten toimintapääomiin.

Toimintapääoma toimii puskurina sijoitusriskiä vastaan ja jos toimintapääoma vähenee, mahdollisuus ottaa sijoitusriskiä vähenee vastaavasti. Määräaikaislain päättyessä nyt käytössä oleva menettely tasausvastuun rinnastamisesta loppuu. Tämä tarkoittaa vuoden 2011 tilinpäätöstietojen

perusteella yhteensä noin 2,9 miljardin euron erän poistumista työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomista.

Toimintapääomien pieneneminen näin merkittävästi tarkoittaisi sitä, että eläkelaitosten olisi siirrettävä sijoituksiaan nykyistä vähemmän riskillisiin sijoituskohteisiin ja pitkällä aikavälillä sijoitustuotot todennäköisesti vähenisivät. Arvioiden mukaan tästä aiheutuisi noin 0,2 - 0,4 prosenttiyksikön nousupaine työeläkevakuutusmaksuun.

Uusi laki yhdistää riskipuskurit

Vuoden 2013 alusta lukien tehdään periaatteellinen muutos ja yhdistetään eläkelaitosten riskipuskurit. Nykyisin työeläkevakuutusyhtiöissä riskipuskureina toimivat sijoitusriskien varalta toimintapääoma ja vakuutusriskien varalta tasoitustavastuu.

Vakavaraisuustarkastelussa nämä yhdistetään ja muodostetaan uusi puskuri, vakavaraisuuspääoma. Samaa puskuria käytetään jatkossa sekä sijoitusriskeihin että vakuutusriskeihin varautumiseen. Vakavaraisuustarkastelussa puskureita voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin, koska riskit toteutuvat harvoin yhtäaikaisesti. Vahinkovakuutusyhtiöissä vakavaraisuuspääoma muodostuu jo nyt vastaavalla tavalla.

Tasoitustavastuu sisältää oman osansa työkyvyttömyyseläkkeitä varten. Työkyvyttömyyseläkkeitä varten varattu osa on osoittautunut menoon nähden liian suureksi ja työkyvyttömyysosaa on purettu lähes koko 2000-luvun ajan. Purkamisen jatkuu edelleen vuonna 2012. Purkamisen tapahtuu tänä vuonna siten, että työkyvyttömyyseläkkeitä varten kerättävä työeläkemaksun osa on asetettu ennakoitua menoa matalammaksi ja puuttuva osa rahoitetaan tasoitustavastuusta, jolloin tasoitustavastuun koko pienenee.

Tasoitustavastuuta on työeläkevakuutusyhtiöissä yhteensä vuoden 2011 lopussa 3,3 miljardia euroa. Vuonna 2012 tasoitustavastuuseen sisältyvää työkyvyttömyyseläkeosaa puretaan, joten tasoitustavastuiden määrä on viime vuoden lopun tasoa pienempi siinä vaiheessa, kun lainmuutos tulee vuoden 2013 alussa voimaan.

Uuden lain eri käsittelyvaiheissa on keskusteltu paljon siitä, että voidaan myös jatkossa tasoitustavastuuta purkaa, jos sitä on liikaa. Ja toisaalta tehdäänkö näin enää, kun tiedetään, että tasoitustavastuut vahvistavat vakavaraisuuspääomia?

Tasoitustavastuun kokoa voidaan myös jatkossa säädellä ja tehdä purkamispäätöksiä aivan kuten nykyisinkin. Vaikka tasoitustavastuu yhdistetään osaksi vakavaraisuuspääomaa, tasoitustavastuu jää teknisesti omaksi eräkseen vakavaraisuuspääoman sisälle ja tasoitustavastuulla säilyy myös sen nykyinen käyttötarkoitus vakuutusmaksun mää-

rittämisessä. On huomattava, että tasoitustavastuuta on purettu myös vuonna 2012, vaikka uuden lain voimaantulo on jo ollut suunnitteilla. Uuden vakavaraisuuspääoman käyttöönoton valmisteleminen ei siis ole vaikuttanut siten, että purkamispäätöksiä ei olisi tehty.

Lisää uudistuksia tulossa

Vakavaraisuuslainsäädäntöä uudistetaan nyt tiheällä tahdilla. Viime vuonna säännöksiä muutettiin niin, että täsmennettiin sijoitusriskien arvioimisen tarkkuutta ja seuraavat muutokset tulevat voimaan ensi vuoden alusta. Uudistaminen ei kuitenkaan lopu tähän, vaan vakavaraisuussäätelyn uudistustyö jatkuu.

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmissä parhaillaan tarkastellaan koko vakavaraisuuskehikkoa kokonaisuutena ja selvitetään miten kehikkoa pitäisi kehittää, jotta se parhaalla mahdollisella tavalla tulevaisuudessakin vastaisi eläkelaitosten toiminnan riskeihin. Nyt käydään läpi, mitä kaikkia riskejä tähän toimintaan liittyy ja miten näitä riskejä voidaan mahdollisimman tarkasti mitata.

Samanaikaisesti uudistetaan myös muita vakuutusyhtiöitä koskevaa vakavaraisuussäätelyä, kun Solvenssi II -direktiiviä implementoidaan lainsäädäntöön. EU-tason säätely ei kuitenkaan koske työeläkejärjestelmää, vaan työeläkejärjestelmää koskevat päätökset tehdään kansallisesti. Suomalainen työeläkejärjestelmä on ainutlaatuisen oma kokonaisuutensa ja sitä koskevat ratkaisut tehdään ottaen huomioon järjestelmän omat erityispiirteet. Tämä ei estä poimimasta parhaita paloja muista vakavaraisuusjärjestelmistä, mutta näin tehdään vain, jos se työeläkejärjestelmän näkökulmasta on tarpeellista.

Säännökset muuttuvat, mutta niiden päämäärä on aina sama, työeläketurvan varmistaminen. Eläkevarojen sijoittamista koskevan säätelyn ensisijainen lähtökohta on turvata eläkevaroja. Ilman hallittua riskinottoa ei kuitenkaan voida saada sijoitustuottoja. Nyt tehdyt lainmuutokset antavat mahdollisuuden sijoitustuottojen tavoittelemiseen jälleen epävarmassa taloustilanteessa. Sijoitustuottojen kautta voidaan pienentää painetta nostaa työeläkemaksua. Tämä on erityisen tärkeää, kun työeläkemaksuun muutoinkin kohdistuu suuri nousupaine.

Muutoksia on tiedossa myös tilinpäätöstietoihin. Vuoden 2013 luvuissa on mukana uusi vakavaraisuuspääoma.

*Heli Backman
Eläkevakuutusyksikön johtaja
Sosiaali- ja terveysministeriö*

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätöslukuja vuodelta 2011

Varma		Ilmarinen		Eläke-Tapiola		Eläke-Fennia		Etera		Eläke-Veritas		Pensions-Alandia		Yhteensä	
2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %

VAKUUTETUT (Ikkm)

TyEL	498 400	2,1 %	515 000	2,8 %	210 848	-3,3 %	185 660	2,3 %	110 000	-1,8 %	55 181	-2,6 %	10 330	5,4 %	1 585 419	1,2 %
YEL	41 940	9,2 %	56 717	5,7 %	49 375	4,4 %	39 320	13,2 %	5 854	17,1 %	11 671	-0,5 %	1 268	7,3 %	206 145	7,4 %
Yhteensä	540 340	2,6 %	571 717	3,1 %	260 223	-1,9 %	224 980	4,0 %	115 854	-1,0 %	66 852	-2,2 %	11 598	5,6 %	1 791 564	1,8 %

ELÄKKEENSAAJAT (Ikkm)

Yhteensä	330 000	0,9 %	302 093	2,1 %	120 671	2,3 %	84 850	2,3 %	150 076	-1,4 %	27 000	3,3 %	3 853	3,8 %	1 018 543	1,3 %
-----------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	--------------	---------------	--------------	----------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	------------------	--------------

TULOT (milj. €)

Vakuutusmaksutulo																
TyEL-maksutulo	3 801,9	6,0 %	3 495,6	10,0 %	1 295,6	3,8 %	1 036,1	4,7 %	597,7	7,0 %	370,7	12,0 %	30,1	2,7 %	10 627,7	7,1 %
YEL-maksutulo	174,9	17,8 %	257,2	11,3 %	194,9	10,0 %	162,1	19,0 %	16,1	46,6 %	52,9	7,4 %	3,5	11,8 %	861,6	13,9 %
Jälleenvakuutus ym.	-0,2	-112,2 %	-27,4	-3,6 %	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		-27,6	-4,0 %
Yhteensä	3 976,6	6,5 %	3 725,5	10,1 %	1 490,5	4,5 %	1 198,2	6,4 %	613,8	7,8 %	423,6	11,4 %	33,5	3,6 %	11 461,8	7,6 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirja-arvoin	-46,4	-104,1 %	-525,1	-143,5 %	236,0	-41,3 %	26,1	-93,4 %	68,0	-75,5 %	-2,6	-101,9 %	9,2	-42,9 %	-234,8	-106,6 %
Yhteensä	3 930,2	-19,3 %	3 200,4	-30,3 %	1 726,5	-5,5 %	1 224,3	-19,6 %	681,8	-19,5 %	421,0	-18,3 %	42,7	-11,8 %	11 227,0	-21,0 %

LUOTTOTAPPIOT (milj. €)

Yhteensä	16,4	6,4 %	15,6	12,8 %	9,2	-19,9 %	8,4	6,8 %	8,6	39,7 %	4,3	-7,6 %	0,2	3030,2 %	62,6	5,5 %
-----------------	-------------	--------------	-------------	---------------	------------	----------------	------------	--------------	------------	---------------	------------	---------------	------------	-----------------	-------------	--------------

ELÄKEMENO (milj. €)

TyEL	3 975,5	5,9 %	3 262,2	8,2 %	1 040,7	6,8 %	796,3	6,8 %	1 023,5	2,6 %	253,2	9,5 %	18,1	10,0 %	10 369,4	6,5 %
YEL	218,5	4,8 %	290,8	6,0 %	234,8	9,3 %	124,4	6,9 %	1,6	89,2 %	47,5	7,8 %	3,3	7,8 %	920,9	6,8 %
Yhteensä	4 194,0	5,9 %	3 553,0	8,0 %	1 275,5	7,2 %	920,7	6,8 %	1 025,0	2,7 %	300,7	9,2 %	21,4	9,6 %	11 290,3	6,5 %
Vastuunjako	-269,2	-12,7 %	15,9	-169,3 %	140,1	-2,9 %	201,6	18,7 %	-332,9	-3,2 %	69,8	15,0 %	8,9	4,5 %	-165,9	-43,2 %
Yhteensä	3 924,8	7,4 %	3 568,9	9,2 %	1 415,6	6,1 %	1 122,3	8,8 %	692,2	5,8 %	370,5	10,3 %	30,2	8,1 %	11 124,4	8,0 %

KOKONAISLIIKEKULUT (milj. €)

Hankinta	7,9	-36,5 %	16,6	9,9 %	11,5	-2,4 %	9,9	3,3 %	10,1	20,3 %	2,7	-10,0 %	0,2	12,0 %	58,9	-2,6 %
Hoito	35,1	-15,9 %	36,4	16,3 %	18,4	-9,7 %	12,2	4,3 %	10,9	-4,7 %	5,6	0,9 %	0,2	-15,3 %	118,9	-2,9 %
Hallinto	16,0	11,4 %	16,7	2,1 %	8,0	-21,8 %	6,6	15,4 %	4,3	-14,6 %	3,5	12,0 %	0,8	-3,6 %	55,9	0,5 %
Lakisääteiset maksut	13,0	-9,7 %	12,3	-6,5 %	4,9	-11,7 %	3,9	-9,6 %	2,0	-7,7 %	1,4	-7,4 %			37,5	-8,7 %
Yhteensä	72,1	-13,2 %	82,0	8,0 %	42,8	-10,7 %	32,7	4,1 %	27,3	1,0 %	13,2	0,1 %	1,2	-4,4 %	271,2	-3,0 %
Korvaus	34,2	36,1 %	25,1	-11,0 %	10,5	11,7 %	11,9	-4,6 %	11,0	-2,3 %	3,9	6,2 %	0,2	-16,4 %	96,8	7,1 %
Työkyvyn ylläpito	7,7	28,7 %	5,2	-29,7 %	2,0	-9,1 %	1,9	6,1 %	1,0	7,4 %	0,5	6,2 %	0,0		18,2	-2,5 %
Sijoitustoiminta	21,9	22,4 %	17,4	13,1 %	8,8	17,0 %	10,2	21,4 %	8,0	24,5 %	4,7	14,0 %	1,2	61,0 %	72,3	19,3 %
Muut	0,0		1,2	4,0 %	0,1	-70,5 %	0,0		0,0		0,0		0,0		1,3	-13,4 %
Yhteensä	135,9	2,9 %	130,9	2,2 %	64,2	-4,8 %	56,6	4,9 %	47,4	3,6 %	22,3	4,0 %	2,5	15,6 %	459,9	2,0 %
Kokonaisliikekulut % vakuutusmaksutulosta	3,4	-3,3 %	3,5	-7,2 %	4,3	-8,9 %	4,7	-1,4 %	7,7	-3,8 %	5,3	-6,6 %	7,6	11,6 %	4,0	-5,2 %
HK-osalla katetut kulut, % hoitokustannustuotosta	72,5	-0,1 %	74,0	-0,5 %	76,9	-5,7 %	76,9	-0,1 %	97,8	2,7 %	88,7	1,4 %	74,5	1,5 %	77,0	-0,8 %

KOKONAISLIIKEKULUJEN JAKAUMA (%)

Hankinta	6	-38,3 %	13	7,5 %	18	2,5 %	18	-1,5 %	21	16,1 %	12	-13,5 %	7	-3,1 %	13	-4,5 %
Hoito	26	-18,3 %	28	13,8 %	29	-5,2 %	22	-0,6 %	23	-8,0 %	25	-2,9 %	9	-26,7 %	26	-4,8 %
Hallinto	12	8,3 %	13	-0,1 %	13	-17,9 %	12	10,1 %	9	-17,6 %	16	7,8 %	30	-16,6 %	12	-1,5 %
Lakisääteiset maksut	10	-12,2 %	9	-8,5 %	8	-7,3 %	7	-13,8 %	4	-10,9 %	6	-10,9 %	0		8	-10,5 %
Yhteensä	53	-15,6 %	63	5,7 %	67	-6,3 %	58	-0,7 %	58	-2,5 %	59	-3,7 %	46	-17,3 %	59	-4,9 %
Korvaus	25	32,2 %	19	-12,9 %	16	17,3 %	21	-9,0 %	23	-5,7 %	17	2,2 %	9	-27,7 %	21	5,0 %
Kuntoutus	6	25,1 %	4	-31,3 %	3	-4,6 %	3	1,2 %	2	3,7 %	2	2,1 %	0		4	-4,4 %
Sijoitustoiminta	16	18,9 %	13	10,6 %	14	22,8 %	18	15,8 %	17	20,1 %	21	9,6 %	45	39,3 %	16	17,0 %
Muut	0		1	1,8 %	0	-69,0 %	0		0		0		0		0	-15,1 %
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	

VASTUUVELKA (milj. €)

Yhteensä	28 965,6	-0,4 %	24 205,5	-1,8 %	8 471,1	3,1 %	6 257,3	0,9 %	5 109,6	-1,0 %	1 914,4	1,7 %	210,5	5,5 %	75 133,9	-0,4 %
-----------------	-----------------	---------------	-----------------	---------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	---------------	----------------	--------------	--------------	--------------	-----------------	---------------

Varma		Ilmarinen		Eläke-Tapiola		Eläke-Fennia		Etera		Eläke-Veritas		Pensions-Alandia		Yhteensä	
2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %	2011	muutos, %

SIJOITUSOMAISUUS (käypä arvo, milj. €)

Kiinteistöt	4 877,6	5,0 %	3 237,1	6,9 %	1 169,3	8,5 %	900,0	12,6 %	813,0	5,7 %	358,1	1,2 %	31,8	7,5 %	11 386,9	6,4 %
Osakkeet	12 727,1	-23,8 %	12 228,0	-8,9 %	2 459,4	-28,1 %	2 059,3	-11,8 %	1 413,0	-35,7 %	579,8	-31,9 %	59,5	-27,5 %	31 526,1	-19,2 %
Rahoitusmarkkinavälineet (jvk ml.)	11 358,5	39,2 %	8 866,8	3,9 %	5 159,6	14,9 %	3 390,0	6,8 %	2 204,0	12,0 %	1 024,7	21,3 %	138,8	13,5 %	32 142,4	17,8 %
Lainat	2 888,2	-21,5 %	2 796,6	-10,9 %	259,2	-33,4 %	390,1	-14,0 %	414,0	-14,8 %	38,0	7,3 %	0,7	-63,7 %	6 786,8	-17,1 %
Muut Sijoitukset	0,7	105,0 %	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	0,7	105,0 %	
Yhteensä	31 852,1	-4,0 %	27 128,5	-3,5 %	9 047,5	-3,5 %	6 739,4	-0,3 %	4 844,0	-10,6 %	2 000,6	-4,1 %	230,8	-2,2 %	81 842,9	-3,9 %

SIJOITUSJAKAUMA (%)

Kiinteistöt	15	9,3 %	12	10,8 %	13	12,4 %	13	13,0 %	17	18,3 %	18	5,5 %	14	9,9 %	14	10,7 %
Osakkeet	40	-20,6 %	45	-5,6 %	27	-25,5 %	31	-11,5 %	29	-28,1 %	29	-29,0 %	26	-25,9 %	39	-15,9 %
Rahoitusmarkkinavälineet (jvk ml.)	36	45,0 %	33	7,7 %	57	19,1 %	50	7,2 %	45	25,4 %	51	26,5 %	60	16,0 %	39	22,6 %
Lainat	9	-18,2 %	10	-7,6 %	3	-30,9 %	6	-13,7 %	9	-4,7 %	2	11,9 %	0	-62,9 %	8	-13,7 %
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	

SIJOITUSTEN TUOTTO KÄYVILLE ARVOILLE (%)

Yhteensä	-2,1	-119,1 %	-4,0	-137,0 %	-3,1	-128,7 %	-1,6	-116,0 %	-2,3	-128,8 %	-4,9	-142,6 %	-2,0	-117,6 %	-2,9	-127,4 %
-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------

TILIKAUDEN TULOS (milj. €) 1)

Vakuutusliike	-35,0	145,1	-69,4	96,4	-44,7	38,6	-24,1	24,7	-31,0	19,0	-8,5	16,5	0,0	2,5	-212,7	342,8
Sijoitustoiminta	-1 378,0	1 874,0	-1 756,2	1 578,1	-491,0	525,0	-256,6	307,8	-252,0	151,0	-148,6	124,6	-9,1	16,5	-4 291,5	4 577,0
Hoitokustannus	35,3	35,4	33,7	31,6	14,6	11,8	12,2	11,8	1,0	1,8	2,0	2,2	0,5	0,5	99,3	95,1
Yhteensä	-1 377,7	2 054,4	-1 791,9	1 706,2	-521,2	575,4	-268,5	344,3	-282,0	171,8	-155,1	143,2	-8,6	19,5	-4 405,0	5 014,8
% TyEL-vakuutusmaksutulosta	-36,2	57,3	-51,3	53,7	-40,2	46,1	-25,9	34,8	-47,2	30,8	-41,8	43,2	-28,6	66,6	-41,4	50,5
% vastuuvielasta	-4,8	7,1	-7,4	6,9	-6,2	7,0	-4,3	5,6	-5,5	3,3	-8,1	7,6	-4,1	9,8	-5,9	6,6
Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoihin	-711,0	3 277,8	-1 153,0	2 738,8	-291,0	915,5	-107,9	620,7	-125,0	410,0	-102,4	214,4	-4,4	25,0	-2 494,7	8 202,2
Vastuuvielan tuottovaatimus	-667,1	-1 403,9	-603,2	-1 160,7	-200,0	-390,6	-148,7	-312,9	-127,0	-259,0	-46,2	-89,8	-4,7	-8,5	-1 796,9	-3 625,4
Yhteensä	-1 378,1	1 873,9	-1 756,2	1 578,1	-491,0	524,9	-256,6	307,8	-253,0	150,0	-148,6	124,6	-9,1	16,5	-4 292,6	4 575,8

SIIRTO ASIAKASHYVITYKSIIN 1) 2)

Siirto asiakashyvityksiin (milj. €)	73,0	89,0	55,0	71,0	21,2	25,3	13,2	15,9	5,8	9,0	3,4	5,2	5,2	1,9	176,8	217,3
% TyEL-palkkasummasta	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4	0,2	0,4	0,2	0,3	1,8	0,7	0,4	0,5
% TyEL-vakuutusmaksusta	1,9	2,5	1,6	2,2	1,6	2,0	1,3	1,6	1,0	1,6	0,9	1,6	2,8	3,4	1,6	2,2

TOIMINTAPÄÄOMA JA MUU VAKAVARAISUUS (milj. €)

Oma pääoma	93,1	4,9 %	83,2	-17,9 %	58,0	4,5 %	35,4	4,6 %	45,3	4,4 %	16,9	-14,3 %	0,9	5,6 %	332,9	-3,1 %
Tilinpäätössiirtojen kertymä	0,0		2,5	3,5 %	0,0		0,3	72,1 %	0,4	716,8 %	1,7	-8,3 %	0,0		4,9	8,8 %
Arvostuserot	3 816,7	-14,8 %	3 378,9	-15,7 %	759,9	-41,0 %	600,2	-18,2 %	280,8	-40,7 %	140,6	-41,8 %	23,5	-37,0 %	9 000,6	-20,1 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 556,2	-32,6 %	406,3	-73,8 %	565,5	5,2 %	94,2	-56,9 %	222,4	-21,3 %	78,9	-38,2 %	33,5	16,1 %	2 957,0	-41,5 %
Muut	-41,4	-11,5 %	-13,4	-55,0 %	-10,4	1,2 %	-0,1	-42,4 %	-6,1	-96,8 %	-0,6	65,9 %	-0,0		-72,1	-17,4 %
Tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava osa	1 095,7	2,4 %	951,2	3,0 %	314,6	3,0 %	245,9	3,0 %	195,4	0,1 %	73,3	4,6 %	7,1	3,6 %	2 883,1	2,6 %
Toimintapääoma yhteensä	6 520,4	-17,6 %	4 808,7	-26,9 %	1 687,5	-22,4 %	975,9	-20,4 %	738,1	-25,6 %	310,8	-32,3 %	65,0	-12,0 %	15 106,3	-22,2 %
Vakavaraisuusaste, %	24,8	-19,5 %	21,1	-29,0 %	22,3	-24,7 %	16,5	-22,9 %	15,7	-25,9 %	17,7	-35,2 %	38,3	-15,1 %	21,8	-24,2 %
Toimintapääoma/vakavaraisuusraja	2,5	8,7 %	2,5	-2,3 %	3,6	20,0 %	2,6	-7,1 %	2,4	0,0 %	2,3	-4,2 %	4,3	4,9 %	2,6	4,0 %
Tasausvastuu	1 120,2	-3,3 %	996,9	-6,7 %	277,5	-14,0 %	236,2	-9,5 %	582,1	-6,8 %	119,4	-8,2 %	11,7	-15,5 %	3 344,0	-6,6 %
Ositettu lisävakuutusvastuu	73,0	-18,0 %	55,0	-22,5 %	21,2	-16,2 %	13,2	-17,0 %	5,9	-35,7 %	3,4	-33,9 %	0,9	-13,2 %	172,6	-20,3 %
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa	5 424,7	-20,7 %	3 857,5	-31,8 %	1 372,9	-26,6 %	730,0	-26,0 %	542,7	-31,8 %	237,5	-39,0 %	58,0	-13,6 %	12 223,2	-26,4 %
Vakavaraisuusaste ilman välillisiä huojennuksia vuosille 2008-2012, %	19,8	-22,5 %	16,2	-33,7 %	17,4	-28,7 %	11,8	-28,4 %	11,1	-32,2 %	13,0	-41,5 %	32,8	-16,6 %	17,0	-28,3 %

HENKILÖSTÖ (Ikm)

Yhteensä	588	-2,2 %	545	0,0 %	194	-2,0 %	256	1,2 %	284	-2,7 %	134	1,5 %	3	0,0 %	2 004	-1,0 %
-----------------	------------	---------------	------------	--------------	------------	---------------	------------	--------------	------------	---------------	------------	--------------	----------	--------------	--------------	---------------

1) Tilikauden tulos ja siirto asiakashyvityksiin -osioissa vertailulukuna on käytetty muutosprosentin sijasta vuoden 2010 vastaavaa lukua.
2) Pensions-Alandian asiakashyvityssiirtoon sisältyy muista poiketen myös siirtoa vakuutusliikkeestä (VA2).

Liitteen asiantuntijat

Tilinpäätöslitteen toimituskunnassa kirjoittajina ovat johtaja **Reijo Vanne** ja analyytikko **Maria Rissanen** Työeläkevakuuttajat TELAsta, eläkevakuutusyksikön johtaja **Heli Backman** sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta sekä vastuunjohtaja **Eeva Puuperä** Eläketurvakeskuksesta.

Taulukkokofaktaa ovat lisäksi tuottaneet laskenta-asiantuntija **Martti Rouvala**, tutkimusassistentti **Jouni Vatanen** ja kehittämisspäällikkö **Sini Juutila** Ilmarisesta.

Kuvat: Karoliina Paatos

Toimitus: Riitta Väkeväinen ja Anne Iivonen

SANASTOA

ARVOSTUSERO

Omaisuuksien käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero.

ASIAKASHYVITYS

TyEL-vakuutusmaksuun jaettava hyvyys, joka huomioidaan vakuutusmaksujen alennuksena. Asiakashyvyys jaetaan ositetusta lisävakuutusvastuusta.

HOITOKUSTANNUSOSA

Vakuutusmaksuun sisältyvä osa, joka on tarkoitettu yhtiön liikekulujen kattamiseen.

NIMELLINEN TUOTTO

Työeläkevarojen saatu kuluttajahintojen kehityksen ylittävä vuotuinen tuotto-%, jossa on mukana myös kuluttajahintojen kasvu.

OSITTAMATON LISÄVAKUUTUSVASTUU

Osittamaton lisävakuutusvastuu on vastuuvelan osa, jonka tarkoituksena on puskuroida sijoitustoiminnan heilahteluja. Vakavaraisuustarkastelussa se on osana toimintapääomaa.

REAAALITUOTTO

Reaalityttö on työeläkevarojen saatu kuluttajahintojen kehityksen ylittävä vuotuinen tuotto-%.

TASOITUSVASTUU

Tasointuustuu on vakuutusliikkeen tuloksista kerätty puskuuri, jolla varaudutaan niihin vuosiin, jolloin myönnetään keskimääräistä enemmän uusia eläkkeitä.

TOIMINTAPÄÄOMA

Toimintapääomalla tarkoitetaan yhtiön käyppiin arvoihin arvostettujen varojen ja vastuiden erotusta. Toimintapääoma on tarkoitettu sijoitustoiminnan riskien tasaamiseen.

VAKAVARAISUUSASTE

Vakavaraisuusaste lasketaan jakamalla toimintapääoma vakavaraisuuden laskennassa käytetyllä vastuuvelalla.

VAKAVARAISUUSPÄÄOMA

Toimintapääoma ja tasointuustuu yhdistetään ja ne muodostavat uuden puskurin vakavaraisuuspääoman. Puskuria käytetään sekä sijoitusriskeihin että vakuutusriskeihin varautumiseen.

VAKAVARAISUUSRAJA

Vakavaraisuusraja on yhtiön sijoituskannan rakenteen ja vastuuvelan määrän perusteella laskettu suure, jota suurempia heilahteluja ei sijoitusten arvoissa pitäisi voida yhden vuoden jaksolla sattua.

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutustekninen vastuuvelka on tilinpäätökseen kirjattu arvio yhtiöille tulevaisuudessa aiheutuvi- ta eläkemenosta siltä osin kuin ne on rahastoitu.